

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrt leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Mlada sila na pohodu.

(K občenemu zboru Krekovi družin.)

Kakor čustvo nepočakane in za boj pripravljene armade nas navdaja zavest bližajočega se občenega zbora. Vsa armada se bo zbrala po svojih zastopnikih, da sliši poročila voditeljev in vidi sadove enoletnega dela.

Vemo namreč, da je Krekova mladina danes idejno najbogatejša slovenska organizacija. Od njenega začetka, ko so fantje osramočeni in opljuvani od lastnih ljudi stopili na samostojno in težko pot, pa do današnjih dni, nobena organizacija v Sloveniji ni pretrpela toliko udarcev in doživela toliko nepravil, kakor baš ona. Danes hvalimo Boga za vse ure preizkušnje. Vemo dobro, da stojimo obenem pred najtežjim delom, ki nam je dodeljeno: kulturno delo med proletarijatom. Nima mo denarja, niti knjižnice, nimamo Društvenih domov niti duhovščine. Vse, kar ustvarjamo, delamo iz sebe. Lahko je delati v tradiciji in udobnosti, težko pa je sekati nova pota.

Ne rastemo po Sloveniji iz osebnih motivov in nasprotij, marveč iz časovnega spoznanja. Vse, kar dela iz prepričanja in iz življenja, nas jemlje v račun, le velikopotezni polirji papirnatih zgradb nas nočejo videti. Vidimo, kako se ladje nagibajo v stran. V naših srcih se bliža ura občenega zbora, napovedujemo idejni boj na vsej črti okrog nas. Z mirno vestjo in v skladu z lastnim delom napovedujemo idejno revolucijo na levo in desno.

Ta ura je morala priti. Odgovorni smo pred narodom za smer, ki je vodilna. Naša dežela se ne samo industrializira, marveč naš slovenski človek se vedno bolj mehanizira, duševno plitvi in postaja člen kapitalistične družbe. Politično življenje propada, versko življenje se ne premakne z mrtve točke, materialna kultura izginja. Veleposestva se krivično dele, veliki kmetje postajajo majhni, majhni pa vsled silnih dolgov prodajajo domove. Kmet gre v tovarne, brezposelnost se širi, viničarji kličejo na pomoč, tujina požira, kapitalistični nacionalizem nas deli doma in na tujem. In še doma ni rednosti. Dvojna morala, laž, nasilje, greh, plitvost.

Vse, kar je novega pride iz mladine. Po svojih naravnostnih odnosih do življenja je najbolj sposobna, da prevzame nase naloge bodočnosti. — Krekova Mladina je del velikega svetovnega krščanskega mladinskega pokreta. Svetovna mladina, posebno delavska, se bori z življenjem in oblikuje človeka. Teženje in hotenje po novem družabnem redu in hrepenenje po Bogu se v mladem človeku sporejata. Zato smo bojna organizacija, ki požigamo grehe in ustvarjamo tla za novo človeštvo! V naši armadi stoji poleg viničarja uradnik, poleg vajenca v borbi osivel mož z mladim srcem, poleg rudarja dekle, poleg tovarniškega delavca študent. Hočemo v imenu pravice premostiti prepad med dvema velikima duhovnima kraljevstvi ter ujediniti krščanstvo in socializem. Zato smo zažgali »Ogenj«, ki trka in odpira, kliče, vabi, žge, uničuje, tolaži, podpira, razkrinkava, ustvarja in vzgaja naš rod.

Prijetno nam je v duši, ko gledamo nazaj. Dvignili smo se in razširili. Za hrbtom nam stoje prijatelji, pred nami ledine, nad nami Bog, pod nami pa skrivnost uspeha: delo. Čim krepkejši je koren in trdnjša vez družin, tem plodnejša zemlja. Zato zavriskajmo fantje in zapojte dekleta:

Slovenski krščanski socialisti!

Stanje in položaj slovenskega delavstva neizvzema vsega jugoslovanskega proletariata je vsepovsod v gospodarskem, ponekod tudi v kulturnem in moralnem pogledu strašno žalosten; dočim je stanje že sedanjega industrijskega delavstva, torej pravega proletariata, pod vso kritiko, ko je dotok iz kmetov vsak dan močnejši. Bodočnost kaže, da bo ta dotok še precej časa trajen in številan. Slovenija se razvija v veliko kapitalistično deželo in slovenski narod gre nasproti vsesplošni proletarizaciji. Gledati s strahom na te bodoče dni same na sebi, bi ne bilo prav. Toda vprašanje je drugo.

Naš slovenski industrijski proletarijat vsled desorijentacije in desorganizacije že sedaj nima v sebi pravzaprav nikake krepke odporne sile, tako da je vsaka resna akcija kake strokovne organizacije danes skoro v nevarnosti, da jo kapitalisti že v kali docela zatro (Titan in dr.). Zadnje čase doživljajo te žalostne skušnje ravno materialistične strokovne organizacije in ravno v najkrepkejših organizirani stroki. Vse to pa vpliva na ostalo neorganizirano delavstvo tako močno, da se zgubi sploh vsak smisel pa tudi spoštovanje do organizacije. To je vsekakor žalostno a neizpodbitno dejstvo, ki so ga zagrešili pri nas posamezni neiskrni voditelji materialističnih strokovnih organizacij in socialističnega pokreta in s tem hoté ali nehoté nečuvveno škodovali delavstvu. Na ta način so mu vzeli vse: zaupanje v samega sebe, v svojo lastno delavsko moč, vero v bratsko ljubezen in medsebojno spoštovanje in razdrih sploh vsako medsebojno človeško vez. Brez teh nujnih osnov pa nobeno delavsko gibanje ne more biti uspešno, ker je samo v sebi razdvojeno. Tako socialistom ni preostalo drugega kot usmeriti delavsko borbo sedaj proti nekemu klerikalizmu.

Pri vsej tej svoji delavski križevi poti pa dotok proletarijata z dežele delavsko zavest še bolj slabi, mesto da bi s številom rastla. Med tako zmudenimi masami je lahko igrati vse mogoče vloge in politični spekulanti in proletarske pijavke to prav dobro vedo.

Kaj torej še čaka proletarijat? Borba proti nekemu klerikalizmu delavstva gotovo ne more dvigniti do za pravo borbo potrebne samozvesti, odločnosti in izobrazbe. To je le rešilni pas ljudi, ki so med delavstvom igro zaigrali.

Iz tega položaja nam nujno vstaja vprašanje, kdo je sploh zmožen popraviti storjeno krivico in greh nad vsem delavstvom in dati delavski borbi pravo vsebino, dati ji proletarijata vredne cilje, jo prav usmeriti in nesebično voditi. Ako ne materialistični socializem in njega vsaj pri nas in danes po večini neiskrni voditelji, pride nujno vsa naloga bodočnosti na nas krščanske socialiste. Mi se moramo zavedati, da smo v to poklicani in si vsi živo pred očiti vsak svoje dolžnosti. Ako se enkrat zavedamo svoje bodoče težke naloge, pa se moramo istočasno še bolj močno zavedati svoje ogromne odgovornosti pred vsem človeštvom posebej pa še pred delavskim razredom. Vedeti moramo, da naš je danes prilična armada iz vseh poklicev, največ seveda ročnega industrijskega delavstva, armada, katera naj postane seme mogočnim trumam v bodočih borbah. Z mesečnimi prispevki in z delom v pokretu vidno in z zaupanjem dokumentirajmo našo veliko nalogo in odgovornost pred vsemi. Naši računi so jasni, načrti vedno odkriti, borba vseskozi odprta in vsestranska. Nosimo pa še drugo odgovornost kot krščanski socialisti. Ni za nas vse, ako polagamo vsako leto račune pred občnimi zbori in dobimo absolutorij ali pa glasujemo zanj. Se težjo odgovornost nosimo pred Njimi, ki ga naši nasprotniki v delavskih organizacijah ne priznajo in nočejo priznati. Za nas pa On je, tudi v delavski borbi je in v vsem našem življenju je. Brez Njega ni delavske borbe in tudi nas ni. Tovariši, prav sedanjí čas je velik, ker se bje boj med hudičem in Kristusom. Tudi mi smo v tem boju. Zato vsak krščanski socialist v vsaki svoji kretnji in dejanju dokazuje, da smo otroci Njega, za kogar se priznavamo. S tem pa je že tudi odločen duševni boj, ki gre danes med masami in proletarijatu odločitev kam spada za svojo časno in večno srečo, ne bo prav nič težka.

K tem velikim ciljem in v teh glavnih smereh gre naša borba. Če imamo le te živo pred seboj, je naša pot nezgrešljiva. Načinov in sistemov borbe pa je mnogo in vsak je prikladen in važen in pomemben za svoj čas. Oprijemati se z trdovratnostjo enega, ako čas zahteva drugega, je znak časovne zaostalosti, ki je opravičljiva ali pa ne.

Tovariši, naše dognanje je veliko, a nam je tudi sveto, zato je naš vsakdanji motto: Delo!

S—V

Političen pregled.

Revolverski strelji v narodni skupščini v Belgradu in krvave demonstracije v Zagrebu so ustvarile pri nas težak položaj. Še vedno ni sigurno, kako se bo zavrtela naša notranja politika. Vlada je demisionirala. Kako je utemeljila demisijo, noče povedati, vendar bi se dalo razbrati, da večina želi koncentracijsko vladno, ki naj bi delala še nadalje s sedanjimi poslanci, opozicija pa hoče volitve. Radič je dobil mandat da sestavi delavno vladno, pa je mandat odklonil. Poznejše avdijske na dvoru, kamor so bili poklicani vsi voditelji strank, niso prinesle nobenih posebno jasnih pogledov. Napovedovali so sicer, da bomo dobili takoj novo vladno, vendar še vedno tipajo kako in kaj.

Kake močne temeljne in idejne smeri v sedanjí krizi ne povdarjajo.

Dočim so vsaj v začetku povdarjali revizijo ustave v avtonomističnem smislu, ki bi po našem mnenju bil edini res temeljit in trajen preokret na boljše v naši notranji in tudi zunanji politiki, je danes o tem vse tiho. Opozicija sicer govori o pravici za vse

radi vere v Boga, upanja v bodočnost in ljubezni do človeka.

narode, a konkretno zahteva zaenkrat volitve, ker računa, da bo dobila več mandatorov. Kakor pri prejšnjih vladnih krizah, tako leze vedno tudi pri sedanjí v ospredje strankarsko vprašanje in tukaj je rak-rana naše politike. Ali pridejo na površje sedanjí vladne stranke, ali bo nevtralna vlada in vsaj navidez nestrankarska, je končno vse skupaj le krpanje. Za nekaj časa bo pomagalo, pozneje se bodo pa zopet prezirali in ne bodo edini. Je nemogoče združiti v eno interesno sfero te strašno različne gospodarske, kulturne in socialne razmere. Zato ne bo boljše, dokler ne pridejo posamezne pokrajine do avtonomije.

Radič se je vrnil v Zagreb. Hrvatje so mu priredili triumfalen sprejem. Nad 100 tisoč množice se je baje zbralo. Sedaj ga bo še bolj vodil Pribičević, kakor ga je v Belgradu. Pribičević je nesreča za Hrvate in za vso državo. Preje je hujskal Srbe na Hrvate in Slovence, sedaj hujska Hrvate na Srbe, pri vsem pa gleda, kaj in kako se bo politično okoristil. Škoda, da Hrvatje nimajo dobrega in poštenega voditelja.

Radič je trmast. Radikal Stanojevič, star politik, je hotel vprašati Radiča, kaj misli o sestavi nove vlade. O razgovoru bi potem poročal kralju. Radič pa je rekel,

da se ne razgovarja z nobenim radikalom. Ravno parlamentarno to ni. Radič tudi ne daje nobenih izjav. Res mora biti hud in trmast. Včasih je vse ozmerjal in dajal kilometrske izjave, sedaj pa pusti v ospredju Pribičevića. Kaj pa, če mu bo tale trma še narobe hodila.

Stavka steklarjev.

Kakor znano, ima firma Abelj v naši državi v tej industriji monopol. Do 1. maja je bila le tovarna v Paračinu v rokah neke druge družbe. Ta pa je tako rekoč likvidirala in tovarno je kupil g. Abelj. Tako se danes nahajajo vse steklarne v državi v njegovih rokah.

Steklarji in steklobrusci so svoj čas dobro služili, med tem ko so bili drugi pomožni delavci po steklarnah razen nekaj profesoristov skrajno slabo plačani. Tedaj pa so nerodni in nespretni voditelji zavedli delavstvo v stavko, ki je za delavstvo nesrečno končala. Položaj se je v vseh ozirih poslabšal. Stavko so vodili komunisti. Bojimo se, da bo tudi sedanja stavka ponesrečila, posebno v Zagorju, ker se za to tovarno itak že dolgo govori, da jo namerava podjetje opustiti. Ako je to resnično, je stavka kot voda na mlin podjetju. V Zagorju bi bilo s tem okoli 100 delavcev na cesti.

Stavka je izbruhnila nenadno, tako da skoro ni nihče vedel, kedaj in kako, menda tudi tisti ne, ki jo sedaj vodijo. Delavstvo samo ne ve, zakaj pravzaprav stavka. Tudi se prav nič ne ve, kje je stavkovno vodstvo. Trdi se, da je stavka nastala takole: Steklarji v Paračinu so bojda zaslužili preje 40—50 odstotkov več kot v steklarnah podjetja Abelj. Po prevzemu tovarne v Paračinu je hotelo podjetje zenačiti plače z onimi v Sloveniji. Zato so v Paračinu delavci osem dni stavkali in dosegli, da je ostalo baje precej po starem. Pozneje pa so se menda sestali steklarji iz vseh tovarn in se dogovorili z onimi iz Paračina, da ti popustijo pri plačah za 10—15 odstotkov, kar pa naj podjetje razdeli med delavce po steklarnah v Sloveniji. Glede v tem smislu vloženih zahtev so se vršila od 25. do 28. junija pogajanja, kjer se po enem zatrdilu ni ničesar doseglo, po drugem pa, da se je 10 odstotkov doseglo, da pa so steklarji odklonili.

Kako je bila pozneje napovedana in še pozneje stavka sklenjena (glasovanje), posebno v Zagorju, je stvar za se. V Rogiški Slatini se je obratovalo naprej, a so delavci tudi tu na intervencijo zagorskih steklarjev delo ustavili. Dejansko stoje vse tovarne razen one v Straži pri Rogatecu.

Kakšen bo nadaljnji razvoj stavke, bo pokazala že bližnja bodočnost. Jugoslovanska strokovna zveza je ukrenila vse, da bodo predvsem njeni organizirani člani zaščiteni.

Zaščita tujih delavcev.

Podaljšanje roka za inozemske delavce. Ministrstvo za socijalno politiko je poslalo vsem inspekcijam dela razpis, s katerim dovoljuje, da se izdana dovoljenja za zaposlenje inozemskih delavcev, katerim poteče rok z 30. junijem, podaljšajo do 31. julija t. l. brez prošnje. Inspektorji dela pa lahko v lastnem delokrogu podaljšajo dovoljenja tudi v onih primerih, ako se prekorači rok enega leta, za vključno do 30. septembra 1928. — Najbrže se bomo morali še dolgo zadovoljevati s takim šušmarjenjem. Kako drugače naj imenujemo take »razpise«. Kaj je vendar z uredbo o zaposlovanju inozemskim delavcem, Mesto prepiranja za ministrske stolce zahteva proletarijat vsaj socialnozakonodajnega dela.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Rudarji

RUDARSKI SHOD V TRBOVLJAH.

V sredo 11. t. m. se je vršil v Delavskem domu shod, ki ga je sklical predsednik II. skupine rudarske zadruge, da zasliši mnenje rudarjev glede brezposelnega zavarovanja. Govorili so: predsednik II. skupine Goršek, tajnik Zveze rudarjev Arh, predsednik Strokovnega odbora rudarjev Keše, strok. tajnik J. S. Z. Gajšek in drugi. Naša zastopnika Keše in Gajšek sta tolmačila rudarjem naše stališče glede rudarskega brezposelnega zavarovanja, ki ga podajamo v posebnem članku, ostali pa so bili bolj za samostojno zavarovanje v okviru II. skupine. Med delavstvom so bila mnenja o stvari zelo deljena, nekateri so pa celo ostro nastopili proti zavarovanju. Obnašanje nekaterih rudarjev in izjave ter medklaci, ki so padali, ko sta govorila s. Goršek in Arh, je verno ogledalo marksistične in komunistične vzgoje rudarjev. Poudariti pa moramo, da so zborovalci izvajanje tov. Kešeta in Gajška mirno in z zanimanjem poslušali. Kakor je pokazal shod, bodo imeli delegati II. skupine v nebeljo na obnem zboru težko delo.

Usnjarji

Vrhnik. V soboto 9. t. m. so se pri nas končno izvolili obratni zaupniki. Ker je bila vložena samo ena lista, se je izvršilo vse mirno. Izvoljeni so bili: Modrijan Jože, Pečkaj Jernej, Jezeršek Anton, Koprivec Matija. Namestniki: Mrlak Franc, Istenič Stanko, Leskovec Janez in Nagode Anton. Za predsednika je bil izvoljen: Modrijan Jožef, za tajnika pa Jezeršek Anton. Predsednik je pozval vse zaupnike, da vestno in marljivo vrše zaupniške dolžnosti brez strahu in oklevanja. — Tovariši! Izvedli smo važno delo. Zavedali se bomo tega morda šele čez čas. Našim zaupnikom pa dajmo vsi trdno oporo in ozadje pri njihovem delu! Živela delavska solidarnost!

Železničarski vestnik

Vozne olajšave na tujih železnicah. Generalna direkcija v Belgradu je sklepila z rešenjem G. D. štev. 79.161-27 z dne 3. decembra 1927 glede kart za privatna potovanja uslužbencev za tekoče leto obojestranski reciprocitetni dogovor s sledečimi tujimi železniškimi upravami tako: 1. z Avstrijo za aktivne uslužbence za 400 komadov brezplačnih kart, za njihove rodbinske člane pa za neomejeno število nakaznic za vožnjo po polovični ceni (razume se, da samo eno za osebo in na leto); 2. z madžarskimi državnimi železnicami za aktivne uslužbence za 150 komadov brezplačnih kart, za rodbinske člane pa za 120 komadov nakaznic za vožnjo po znižani ceni. Z ozirom na to, da so naši uslužbeni skoraj že izkoristili te ugodnosti, posebno za sebe, osebno, opozarjamo vsa službena mesta, da naročujejo od-

slaj brezplačne karte za te železnice za svoje uslužbence samo v najpotrebnejših slučajih, t. j. ob bolezni, smrti itd. Delavnica pošilja tozadevna trebovanja svoji pristojni direkciji. Na vseh trebovanjih za brezplačne karte na tujih železnicah je navesti odlok odobrenja direkcije, s katerim se dovoljuje aktivnemu uslužbencu potovanje v inozemstvo, kakor tudi utemeljeni vzrok potovanja v inozemstvo. Trebovanja brez teh navedb se bodo zavračala. Končno pripominjamo, da je treba na vseh prošnjah za dovoljenje potovanja v inozemstvo navesti kraj potovanja in razloge potovanja, ker se bodo prošnje sicer brezizjemno zavračale.

Mariborsko okrožje

Podporni sklad J. S. Z. v Mariboru. V nedeljo 15. t. m. ob 9. dopoldne se bo vršil sestanek članov podpornega in posmrtninskega sklada JSZ v Mariboru na Koroški c. 1. — Ker je na dnevnem redu preureditev prispevkov za podporni in posmrtninski sklad, kakor tudi dajatve, prosimo članstvo, da se tega sestanka udeleži polnoštevilno. — Odbor.

Šoferji

Skupina šoferjev. Radi nenadnih ovir se, kakor je bilo prvotno objavljeno, zastopnik »Verband der Kraftfahrer Oesterreichs« iz Dunaja ni mogel udeležiti šoferskega sestanka v petek 6. t. m., ter so nam naknadno sporočili, da pride zastopnik v Maribor dne 13. julija t. m. — Vsled tega prosimo vse tovariše, da se v petek 13. t. m. točno ob pol 9. zvečer v društveni sobi na Koroški c. 1 udeležijo tega važnega sestanka. — Vabljeni tudi železničarji in ostali naši tovariši.

Anton Marinček:

Uredba o službenem razmerju oblastnih cestarjev in mostnarjev.

Oblastni odbor v Ljubljani je izdal uredbo pod zgorajšnjim naslovom. S to uredbo naj bi bilo končno veljavno urejeno službeno razmerje cestarjev, ki je dosedaj bilo v večini slučajev negotovo.

Vsebina uredbe:

a) Podeljevanje službe.

Uredba določa, da so cestarji in mostnarji pomožno osebje, najeto za stalno oskrbovanje oblastni cest in mostov. Kdor hoče dobiti to službo, mora že odslužiti zakoniti kaderski rok ali pa biti oproščen vojaške službe in ne prekoračiti 40. leta starosti. Poleg tega mora biti jugoslovanski državljan, duševno in telesno usposobljen, znati čitati in pisati ter imeti strokovno usposobljenost.

b) Službene dolžnosti.

Cestar mora prevzeti vsa dela, ki jih zahteva služba, tudi izven rednih službenih ur, ako zahteva nujnost opravila ali

pa službeni predstojnik. Noben cestar ne sme prejemati nagrad za svoje službeno poslovanje. O službenih stvareh mora molčati.

Cestar se ne sme samovoljno odstraniti od dela. Če potrebuje dopust, mu ga sme dati do treh dni neposredni predstojnik, preko treh dni oblastni odbor. Ako pa zbolí, sme ostati doma brez predhodnega dovoljenja, toda izostanek mora naznaniti najkasneje v 24 urah neposrednemu predstojniku.

Cestar in mostnar sta odgovorna za škodo, ki bi nastala po njuni krivdi. Predpisanih službenih ur se mora cestar (mostnar) strogo držati. Službeni čas predpiše oblastni odbor.

c) Pravice.

Cestar in mostnar imata za vršitev predpisane službe pravico do plače, ki obstoji iz osnovne plače, osebne draginjske doklade in rodbinske doklade. **Osnovna plača znaša:** Do prvih 5 let službe 100 dinarjev mesečno, od 5—15 let Din 200 mesečno; od 15—25 let Din 300 mesečno, nad 25 let dalje Din 400 mesečno. **Osebnna draginjska doklada znaša Din 500 mesečno, rodbinska doklada pa za ženo 50 dinarjev, za vsakega zakonskega ali pozakonjenega otroka pa Din 30 mesečno z omejitvijo, da pripada ta doklada samo zakoniti ženi in da se nakazuje doklada za otroke redoma le do njih dovršenega 14. leta.**

Ako je cestar (mostnar) službeno zaposlen izven svojega okoliša, ima pravico do povračila dejanskih izdatkov po pravilniku, ki ga izda oblastni odbor.

Prejemki za slučaj bolezni ali nezgode.

Ako zbolí cestar (mostnar) ima pravico do osnovne plače, do osebne in rodbinske doklade za dobo 26 tednov od dneva, ko je bolezen ugotovil okrožni zdravnik. Kjer so cestarske hiše, imajo cestarji pravico do brezplačnega stanovanja, užitek do oblastnih zemljišč z vsemi prirastki in pridelki na njem, dokler so v rednem službenem razmerju odnosno dokler oblastni odbor drugače ne odredi.

d) Starostna preskrbnina.

Zaradi visoke starosti, bolezni ali nezgode za službo onesposobljenim cestarjem in mostnarjem dovoljuje oblastni odbor na prošnjo osebne starostne preskrbnine po nastopni izmeri: Po 10—15 letnem službovanju mesečno Din 250; po 15—20 Din 275; po 20—25 Din 300; po 25—30 Din 350; po 30—35 Din 400; po 35—40 Din 450; po 40-letnem službovanju in več Din 500.

Vdovam pripada polovica moževe preskrbnine.

Ločena žena ima pravico do prskrbnine samo v slučaju, ako se je izvršila ločitev tudi brez njene krivde. Vdovam pripada tudi rodbinska doklada za otroke po Din 30 mesečno. Istotako pripada osirotelim otrokom do 16. leta starosti sirotina v višini doklad za otroke.

e) O prestanku službenega razmerja.

Službeno razmerje prestane s smrtjo cestarja (mostnarja) ali pa z obojestr-

sko odpovedjo. Odpovedni rok znaša za obe strani 14 dni. Odpoved cestarja (in mostnarja) je veljavna šele tedaj, ko jo sprejme oblastni odbor. Odpovedni rok začne teči od dneva, ko je bila odpoved sprejeta odnosno vročena.

Ako zbolí cestar (mostnar), se mu ne sme odpovedati službe pred potekom 26 tednov, če je toliko časa bolan.

Služba prestane tudi brez odpovedi iz tehničnih zakonitih razlogov (tatvina, grobo kršenje službene dolžnosti itd.).

f) Kazni za kršitev službe.

Cestarja (mostnarja), ki krši svoje službene dolžnosti, zadevajo sledeče kazni: opomin, graja, denarna kazen. Grajo in opomin izreka neposredni predstojnik in sicer pismeno. Denarne kazni pa nalaga oblastni odbor po predhodnem zaslišanju prizadetega uslužbenca. Zoper opomin in grajo je dopustna pritožba v roku treh dni na oblastni odbor. Službeni prejemki po tej uredbi se začno nakazovati z dnem 1. avgusta 1928. Uredba sama pa stopi v veljavo 15. dan po razglasitvi v oblastnem uradnem listu. Torej je stopila v veljavo že 6. julija 1928.

Brezposelno zavarovanje rudarjev.

V nedeljo 15. t. m. se vrši v Trbovljah pomemben občni zbor II. skupine rudarske zadruge, ki bo sklepala o izvedbi brezposelnega zavarovanja rudarjev. K temu vprašanju povdariti naše stališče, ki naj ga zastopniki rudarjev dobro prouče, preden se bodo odločili za eno ali drugo resolucijo, kajti gre za zavarovanje ene največjih kriz, ki lahko zadene vsakega delavca — brezposelnost.

Obstojata dva predloga: Prvi teži za tem, da priključijo rudarji svoje brezposelno zavarovanje zavarovanju ostalega delavstva v okviru Javnih borz dela, za kar so se izjavili razen slovenskih rudarjev že vsi ostali rudarji v državi, drugi predlog pa teži za tem, da naj organizira in izvaja brezposelno zavarovanje rudarjev II. skupina rudarske zadruge v lastnem delokrogu.

Poglejmo, kateri predlog je za rudarje najboljši, zato pogledimo dobre in slabe strani obeh predlogov.

Dobra stran prvega predloga: Javna borza dela ima že organiziran poslovni aparat, ki ga bo lahko razširila še v rudarske centre. Zavarovanje bo izvedeno enotno za vse delavstvo, zato bo tudi finančno močnejše in sigurnejše. Za nepredvidene večje slučaje gospodarskih kriz je na razpolago močan centralni fond. K zavarovanju je primoran po zakonu enak delež kot delavci prispevati tudi podjetnik. Po štirih mesecih pridobi rudar pravico do vseh ugodnosti glede denarnih podpor, ki jih predvideva uredba in takoj pravico do posredovanja. Rudarji postanejo solastniki 28.000.000 Din, ki jih kot gradbeni fond posedujejo Javne borze dela v državi. V enem letu lahko rudar izčrpa

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Dota in zakon.

Malo zakonov je srečnih, če jih je ena tretjina, je veliko, pa jih je najbrže manj, tako pravi splošno mnenje. Različni so vzroki nesrečnih zakonov: moralni, ako eden ali drugi zakonski drug, ker se ne zna premagovati, išče utehe izven zakona, če imata zakonca nezdržljive lastnosti itd. O teh ne govorimo, morda ob drugi priliki. Drugi vzroki so socialni in teh je, rekel bi večina.

Zakone ločimo v zakone iz ljubezni, ti so najidealnejši, zakoni, ki jih sklepa pamet (velikokrat tudi nes pamet) radi preskrbe na stara leta, radi udobnosti in komotitete itd., politični zakoni itd., saj jih vsakdo pozna, če se le malo ozre v življenje. Toliko za uvod.

Ko dosežeta fant in dekle izvestno starost, mislimo tu spolno dozorelost, se pojavi v njiju spolno nagnjenje. Kakor je naravno človekovo nagnjenje do hrane in pijače in bi brez tega telo začelo hirati, prav tako bi brez spolnega nagnjenja človeški rod moral izumreti. Naravno in najlepše bi bilo, da bi se fant in dekle, ko dosežeta to starost, poročila in ustanovila

lasten dom. Biološko primeren čas za poroko bi bil za dekle približno od 23 do 35 let, za fante pa par let pozneje, ker navadno prej telesna in duševna zrelost ni tako daleč dovršena, kakor to zahteva poklic matere in očeta. Pri dobro situiranih, v gospodarskem oziru trdno stoječih ni nobene ovire. Toda teh je zelo malo, — v današnjih gospodarskih razmerah komaj 5—10 odstotkov, — dočim je pri ogromni večini doraslih fantov in deklet to iz gospodarskih ozirov enostavno izključeno. Spolno nagnjenje pa je pri njih prav tako razvito, kakor pri bogatih slojih in morda še bolj, ker običajno niso pokvarjeni z mehkuznim življenjem. V najboljšem slučaju se more večina fantov poročiti šele s 35—40 letom, ako noče, da pade v revščino in dolgove, ki so groboko pi vsake družinske sreče. Od 20. leta naprej do 35 odnosno, do 40. leta se torej zahteva od mladega človeka zdržnost in premagovanje spolnega nagona. Ne rečem, da je to povsem nemogoče. Človek ima sredstva, naravna in nadnaravna, da ta nagon lažje premaga. Kdor uporablja naravna (sport, telovadbo, sprehodi, težko telesno ali duševno delo) in nadnaravna (molutev in pogosti prejem zakramentov) sredstva, se v resnici, četudi s težkimi boji more premagati. Toda to so zahteve, ki predstavljajo malone svetnike, ne pa povprečnega človeka. Življenje

to potrjuje, kakor nas uči vsakdanja izkušnja.

Po vsej pravici pravi zato Marks v svojem komunističnem manifestu: »Buržoazija (ali bolje rečeno: materijalistično navdahnjena človeška družba) je stregala z rodbinskega razmerja genljivo sentimentalno tenčico in ga izpremenila v golo denarno razmerje.« Zakaj? Zato ker mora ob današnjih družabnih razmerah ogromna večina fantov gledati na to, da dobe dekle z doto. Posledica tega so zakoni, ki jih ne narekuje srce ampak zgolj pamet. Zakoni, ki jih ne narekuje srce in pamet, ampak zgolj pamet niso idealni zakoni. Še zakoni, ki jih veže ljubezen so vsled človeške slabosti večkrat nesrečni, še bolj pa tisti, ki jih sklepa zgolj potreba ali razum. Vzeti namreč moramo človeka, kakršen v resnici je, in ne kakršen bi naj bil v svojem idealnem stanju. In to dejstvo nas uči, da se običajno sklepajo ljubezni v zgoraj omenjeni biološki starosti. Iz dolgih večletnih zarok redko slede poroke. Poroke se vrše vsled sedanjih socialnih razmer primeroma pozno, zato običajno slede iz njih nesrečni zakoni. Tudi dušeslovno je to povsem razumljivo. Čim starejši je človek, tem težje se prilagodi navadam in načinu življenja svojega bližnjega, v tem slučaju žene ali moža.

Iz množine nesrečnih zakonov lahko sklepamo na bolezen človeške družbe, kaj-

ti praelica družbe je rodbina. Bolezen človeške družbe pa je v tem, da ni v njej preskrbljeno za družinsko plačo. Človek ima naravno pravico do zakona, ki mu je ne more nobena človeška postava odvzeti. Naj si bodo delavske razmere, kakršnekoli hočejo, nikdar ne smejo človeka oropati pravice do zakona. In če pogledamo plače delavstva, bodisi, da opravlja duševno ali telesno delo, tedaj vidimo, da so iste v kričnem nasprotju z naravno pravico do zakona. Plače enih in drugih so običajno take, da more človek preživeti sebe, na družino pa ne sme niti misliti.

In kakšne so posledice tega po človeško govorjeno nevzdržnega stanja? Za fanta to, da se uda samooskrumbi ali pa se vrže v roke kupljivim ženskam in nereditno stakne bolezen. Še bolj pogosto pa rabijo prohibitivna sredstva in si s tem škodujejo na duši in na telesu. Posledica tega nevzdržnega stanja za dekleta so pogosti splavi (katerim večkrat sledi bolezen ali celo smrt) nesrečni detomori in naposled le prepogostokrat življenje hotnice. Komur je na tem, da ta zla, ki nikakor niso izmišljena, vsaj povečini zginijo, mora delati za družinsko plačo vseh delavcev. Kdor pa bi se temu važnemu vprašanju nasproti, le pasivno zadržal — je sokrivec tega zla.

(Dalje.)

zase in svojo družino denarnih podpor v višini do 1600 Din, vplačal bo pa povprečno na leto 60 Din. Denar se uporablja po pokrajinah kakor je bil pobran v zmislu uredbe. Rudarjem se da zastopstvo in odločujoč vpliv pri upravi fonda in organizaciji posredovanja za delo pri Javni borzi dela v odborih.

Slabe strani prvega predloga: Slaba stran prvega predloga bi bila mogoča samo ta, da bi se z vsem denarjem ne moglo dajati direktnih podpor brezposelnim, ampak tudi indirektno, to je z investiranjem gotove vsote v stavbe, pri čemur se pa da delavcem delo in zaslužek, potem nakazila za hrano in stanovanja. To se pa da s spremembo uredbe ali s finančnim zakonom spremeniti, kakor bo bodočnost in praksa pokazala potrebo in boljše. Posebno pa je tukaj riziko za Javno borzo dela samo in slaba stran za njo v tem, ker rudarji bi redno podpor mogoče zelo ne izčrpavali ali kadar bi se pojavile krize, redukcije, praznovanja, tedaj bi pa rudarji izčrpali vse svoje in še drugih delavcev prispevke.

Dobra stran drugega predloga: Zavarovanje bi se lahko prilagodilo različno krajevnim razmeram. Denar bi se po večini uporabil samo za direktno pomoč brezposelnim. Prispevke rudarjev bi bilo mogoče zvišati daleč preko meje prispevkov za Borze dela.

Slabe strani drugega predloga: Podjetnik bi prispeval k zavarovanju prostovoljno in najbrže, če bi sploh prispeval, bi prispeval zelo malo. Enotna ureditev zavarovanja z izvenslovenskimi rudarji bi bila nemogoča, ker so se v ostalih pokrajinah države izjavili rudarji za zavarovanje na podlagi čl. 110. finančnega zakona za leto 1922-23. V slučaju večjih kriz, praznovanja, redukcij in ustavitve obratov bi masa rudarjev takoj izčrpala fond, ki bi ne bil izdaten, saj bi komaj zadoščala vsota 400.000 Din, da bi se vsakemu rudarju plačal en šilt. Da bi se pa taka vsota zbrala, bilo bi treba določiti prispevek 0,4% od dejanske mezde.

Vsled zgoraj navedenega je edino pravilno stališče, ki ga mora zagovarjati vsak, ki hoče rudarjem res pomagati in jim zagotoviti pomoč za brezposelnost to, da izvedejo slovenski rudarji svoje zavarovanje za brezposelnost po principih fin. zakona iz l. 1922-23. in v okviru Javne borze dela.

ZAHVALA.

Podpisani se najtopleje zahvaljujeva Jugoslovanski strokovni zvezi in Delavski zbornici za dosedaj nakazano brezposelnostno podporo iz fonda za preganjanje delavskih zaupnikov v znesku po Din 400. Podpisani sva žrtve kapitalistične reakcije v tovarni platnenih izdelkov v Jaršah.

Ne zabavljanje proti organizaciji ampak dejstva pričajo, da je organizacija na pravem mestu.

Delu slava, delu čast!

Fani Močnik.

Josipina Grlica.

Ustvarjajmo delavsko miselnost!

Večkrat smo že poudarili in ne bomo nehali poudarjati, da je sedanja družba v krizi in da se vedno bolj približuje doba, ko bo moralo delavstvo prestajati preizkušnjo, ali je že dovolj izoblikovano, da ustvari iz teh ruševin nekaj boljšega, odrešilnejšega in pravičnejšega, kakor je bilo tisto, kar krijejo ruševine. Umori, uboji, najgubnejši politični boji, to so le posamezni bliski, oznanjujoči bodoče dni. Jasno je, da ne sme biti pogled in miselnost delavstva zaverovana v sedanjo družbo, njegove duševne oči se morajo poglabljati v svojo lastno miselnost, gledati dogodke in presoati pojave pod vidikom lastnega hotenja in napredovanja.

Tudi belgrajski umor je en tak blisk. Če presoamo ponašanje časopisja marksističnega delavstva in njegovih voditeljev, se ne moremo ubraniti sodbe, da niso dorasli. Za delavstvo mora biti prvo, da uvaža ali še bolj, da se vzgaja v resnosti in uskrenosti ter pravičnosti. Vsi dogodki, čeprav se morejo politično okoristiti z njimi, morajo iti skozi tako tako precejvalnico.

Nam ni prav nič za sedanjí režim in tudi se ne pehamo za bližje bodoče režime, ker vemo, da je še daleč tisti trenutek, ko bodo moči v naši državi tako razdeljene, da bomo mogli upati na moralni dvig državo vladajočih elementov. Vemo tudi to, da je: demokracija, red, hegemonizem — le fraza, za katero se skriva stremiljenje elementov, katere že prav dobro poznamo in katerih roke so krvave od nedolžne delavske krvi, za neomejeno državno vladno moč. Vemo, da ne more priti nič dobrega za delovne sloje tudi od te strani. To vedo tudi tovariši v nasprotnem taboru. Pa kljub temu se tako ponašajo, kakor da bi bili s SDS eno. Isti način polemike, isti način izrabljanja dogodkov. Eno je gotovo, da ni SLS sigurno prav nič udeležena na »takozvanem komplotu« pri umoru hrvatskih poslancev. Tudi to je gotovo, da so bile politične razmere take, da je moral prevzeti dr. Korošec notranje ministrstvo, ne da bi pobijal in streljal, ampak da bi koristil s svojim delom državi in ljudstvu. In ravno iste sile, ki so največje nasprotnice delavstva, povzročajo plemensko sovraštvo, ki onemogoča redno poslovanje parlamenta in državne oblasti.

Tudi to vedo voditelji marksistov. Pa kljub temu se znajdejo v enotnem zboru izrazitih kapitalistov ter zvrčajo vso krivdo na SLS, dr. Korošca itd.

Življenje se bo razvijalo v svojem pravcu in bo ugonobilo grdo demagogijo. Toda za delavstvo ni vseeno v kakšen neploeden in nestvaren boj se ga zavlaja. Delavstvo izgubi smisel za graditev lastnega življenja, lastne miselnosti, izgubi jasnost za trezno presojo dogodkov v privatnem in javnem življenju, izgubi zaupanje vase in v voditelje, s čimer postane plen raznih političnih koristolovcev, z eno besedo: široke plasti postanejo zdemagogizirane.

na enoten javen odpor zoper tako nezaslišano varanje javnosti. Če sem nedeljski poziv razumel prav, se bo boj zoper umazan slovenski judovski tisk in šund-literaturo šele dobro in s prave strani začel. — Vrivajo pa se mi najrazličnejša vprašanja: Kaj bo pa slovenska katoliška vodilna in nemerodajna svetna inteligenca v kavarani »Unionu« brala, ako ne bo notri »Jutra«, »Naroda«, »Domovine« in plehkih hrvatskih dnevnikov? — Ali pa je morda neoportuno z ozirom na »trgovske uzance«, iz »pridobitnih razlogov«, vreči židovskega šmoka iz »Uniona«? — Pri »kšeftu« da se »take reči« nehajo?! — Kako bodo potem slov. kat. inteligentje mogli javno trditi, da je »Jutro« boljše urejvano od »Slovenca«, kako bodo mogli kritizirati »Slovenčeve« urednike ter izstavljeni »sehrgut« spričevala »bei vorzüglichen Leistungen« za »Jutrove«?! — In še polno drugih vprašanj! — Vem in mi je jasno: Ljudstvo, revno ljudstvo je zdravo. Smrdimo pri glavi. Naša inteligenca sicer spoznava, a mesto pravega — napakno. Zato gremo — iz zmote v zmoto v javnem življenju. Tak krtov rod ribniški Piskrcani prav lahko brez strahu za morebitne posmehe živega pokopljejo. Le kar naprej naj rije v podzemeljski nesnagi, a na dan naj ne hodi! Našemu razumništvu velja: Dico tibi: Surge! Rečem ti: Vstani! Iz nižnj blata, v višave Duha! Blizajo se dnevi silnih časov, a njive vaše niso zorane.

ane. Socialdemokratski poslanec Cohen je izrekel na II. kongresu delavskih in vojaških svetov leta 1919 te-le besede: Tekom 50-letnega obstoja smo napravili veliko napak. Nismo li šli v kritiki dalje, kakor smo mogli v manjšem krogu odobravati? Mi smo pretiravali, na drugih nismo videli niti dobrega lasu, delali smo odgovorne ljudi za gotov sistem, ne da bi vpoštevali obstoječe težkoče... Skozi 50 let dražena množica bo šla za tistim, kateri ji bo več obljubil.

Henrik Cunov, tudi socialist, konstatira neko negotovost v stranki. Ta negotovost izvira po njegovem iz tega, ker se je socialdemokratska stranka vzgojevala vedno bolj kot agitacijski in volilni stroj. Ta stroj je skrbel le za dotok volilnih mas, vsled česar je moral uravnavati svojo takiko tudi le agitacijskim potrebam primerno, predvsem se je moral ozirati na čustva in razpoloženje privrženec.

Socialist A. Elinger istotako izjavlja, da ni velik del nemškega proletarijata zrel za rešitev nalog, pred katere ga je postavila revolucija, ker ni vzgojen.

Bi lahko navedli še več mnenj, kako mislijo resni socialistični voditelji iz vrst najmočnejše lastne stranke. Če veljajo take besede za nemški proletarijat, veljajo tem bolj za naše delavstvo. Postopanje marksističnih voditeljev je čisto naravna posledica njihove vzgoje, ki je posebno pri inteligenci, bolj liberalna (svobodomiselnost) kakor pa delavska. Tako postopanje tudi dokazuje, da je resna in jasna orientacija nemogoča, če ni človek na jasnem v svoji notranjosti; če ni njegovo življenje, njegova izobrazba vodena od moralnih in etičnih načel. Le na podlagi teh načel moremo vedno bolj globoko pronicati vase in v delavsko dušo ter ga odvajati tudi od miselnega vpliva sedanje kapitalistične družbe ter vpeljati v delavski svet, v delavsko mišljenje, ki je apostolsko, vsled česar zahteva ta misija velikih, iskrenih, nesebičnih, revolucionarnih in požrtvovalnih značajev.

Marksisti se tepo.

»Savez železničara Jugoslavije« je z veljavnostjo od 1. julija 1928 dalje izključil iz svoje srede bivšega komunista Makuca, ki se je okrenil pol na desno in prišel na ta način s Sedejem in Vošpernikom vred po predhodnem sporazumu s Kristanovimi socialistnimi demokrati v upravni odbor »Delavske zbornice za Slovenijo«. Tam, mimogrede omenjeno, igra s svojimi tovariši klavno vlogo, pač klavnjejšo kot jo je zaslužil s tem, da je pomagal ob volitvah dirigirati levičarske glasove za Franc Svetek - Čobalovo listo. Izključitev je zelo značilna: utemeljujejo jo s tem, da je Makuc ostal 3 mesece s članarino v zaostanku.

Makuc je bil prisiljen, podati v levičarski »Enotnosti« posebno izjavo, iz katere je razvidno, da so vzroki izključitve mnogo globlji. V tej se drzno obregne ob Saveznega tajnika Stankota, ki je še vsaj do sedaj veljal pri Marksistih za prvorazrednega železničarskega — strokovnjaka.

3.

Poslušal sem pridigarja. Kako moramo katoličani poslušati Cerkev, papeža, škofa in po škofih duhovnike. Pa se je čestitljiv starček bridko pritožil, kako vprek beremo slabe liste, knjige in spise. In ženska moda! Dame, katoliške dame, oblečene samo v prvi obrok, pristopajo celo k obhajilni mizi! Tako pridigar. — Sedaj pa poglejte na cesto in v javne lokale! Kakor ose okrog grozdja na Pogačarjevem trgu, tako se gnetejo kat. inteligentje in polinteligentje krog svobodnjarskega tiska! Trafika, ki ne prodaja liberalnega tiska, je v Ljubljani samo ena. — Modni koticiki »Slovenca«, »Ilustriranega Slovenca« in drugih katoliških listov se v ničemer ne razlikujejo od liberalne modne propagande. Pa je naš list v rokah KTD, v rokah kat. svetne duhovščine! — Kaka nedoslednost! Kako naj uspe Družba Jezusova, Sv. Vincencija Pavlanskega, Franciškan, propaganda za posvetitev družin po »Glasniku presv. Srca Jezusovega«. Saj tonemo in gagamo v lastnih nedoslednostih!

Da, naša hiša se je izpremenila v Avgijev hlev! Tu je zabada — strankina disciplina! Bo treba prijeti vse drugače in dobro pljuniti v roke! Globine, globokosti ne vidim pri nas! Resolucije kat. shodov — moj Bog, skrijmo, skrijmo se pred njimi! Cunje papirja so, kajti naša javnost je daleč od njih! — Dovolj zaenkrat!

Ob priliki plenarne seje »Delavske zbornice« dne 20. nov. 1927 v Mariboru, ko je bil Stanko baš odpuščen iz žel. službe, so Marksisti smatrali za potrebno, sklicati poseben shod, na katerem so bobneli zoper krivico. Makuc ni bil med zadnjimi. Saj je na plenarni seji na koncu, čeprav nerodno, izsilil posebno resolucijo Stankotu v prilog. In še ni minulo 8 mesecev za tem, sta si Stanko in Makuc že v laseh. Pa še kako!

Svobodomiselnost socialisti ne bodo delavstva nikdar konsolidirali. Neenotni so v načelih in neenotni taktiki. Prepričani in topli se bodo med seboj, a račun sporov bo nosilo delavstvo velekapitalistom v prid. Delavstvo naj tem laži-prerokom obrne hrbet! V kršč. socialističnih sindikatih je bodočnost slov. delavstva!

Mlada sila.

OBČNI ZBOR CENTRALE

»KREKOVIIH DRUŽIN«

22. julija 1928 v beli dvorani »Uniona«.

Dopolodne:

1. Otvoritev;
2. poročilo odbora;
 - a) blagajnika;
 - b) tajnika;
 - c) predsednika;
3. poročilo overovateljev zapisnika zadnjega občnega zbora;
4. poročilo nadzorstva;
5. volitve načelstva in namestnikov nadzorstva in rabsodišča;
6. Sprememba pravil za centralo in družine.
7. predlogi in sklepi;
8. slučajnosti.

Opoldne: Skupno kosilo.

Popoldne: Skupni izlet in razgovori.

Občni zbor centrale Krekovih družin se bo vršil nepreklicno v nedeljo 22. julija 1928 v beli dvorani »Uniona«. — Pošljite statistike, poravnajte članarino! — Polovična vožnja je dovoljena!

Tabor »Krekovih družin« za okoliš Trbovlje se bo vršil v nedeljo 29. t. m. pri Sv. Jederti (po sv. maši ob 10). Na taboru govorita tov. Jože Langus in tov. Ivan Golob. Pridite v čim večjem številu!

Maribor. Vsled vednega povpraševanja, ali se sestanki »Krekove družine« v Mariboru še vršijo v ponedeljkih, sporočamo: Kakor je bilo že enkrat objavljeno, se vršijo redni tedenski sestanki vsak ponedeljek in sicer od 8. do 9. zvečer v običajnih prostorih. Pred sestankom ima tamburaški odsek vajo. — Vse člane in prijatelje naše mladine vabimo, da se naših sestankov udeležujejo.

Počitniško zborovanje katoliškega dijaštva.

V veliko oporo in zadoščenje so nam lahko dogodki, ki so se vršili te dni v Savinjski dolini. Kljub raznim šikanam in oviram se je tudi letos vršil velik in lep zbor naših študentov v Nazarju. Zbralo se je okrog 80 fantov in deklet ter sredi krasne narave in solnce živelo v gonilnih idejah našega naroda. Trije dnevi so jih združevali: prvi dan so razmišljali ter razglabljali verska vprašanja, drugi dan narodna vprašanja, tretji dan pa socialna vprašanja. S posebno ljubeznijo so se dotaknili socialnih problemov ter jih skušali razbrati in rešiti z resnicoljubno in ostro potezo. Povalili so ta dan tudi delegata Delavske zbornice, ki jim je razlagal in pojasnjeval najbolj konkretna in pereča naspotja v Sloveniji.

Točna prijemljivost problemov, oster in točen izraz, preglednost čez konkretne življenja, vera v razodetje pravice in sveta fanatičnost celokupnega zborovanja, ki se lepo in točno loči od raznih »tečajev«, nam je porok, da se tista vez med ročnim in duševnim proletarcom učvrštuje in da v teh fantih in dekletih vstaja edina narodova rešitev.

Zato: mi smo vaši, vi pa ste naši!

Brezposelnost v Avstriji. Sporedno zboljšanjem gospodarskega prometa je v zadnjem času tudi število brezposelnih znatno nazadovalo. V prvi polovici junija je bilo brezposelnih 124.025. To je od leta 1925 do danes najnižje stanje. V februarju 1927 je znašalo število brezposelnih še 244.000. Število je padlo letos torej ravno na polovico.

Andrej Samec:

Naša hiša.

(Nekaj pripomb s ptičje perspektive.)

1.

»Jutro«, glasilo slovenskih demokratov, duševni odraz svobodomiselnosti intelligence, je objavilo prošlega tedna karikaturu dr. Antona Korošca v taki obliki, kot jo je mogel narisati samo človek, ki ima mesto možganov v glavi peklo strasti, mesto duše zasmrajeno kloako in mesto vesti oči polno blodišče. — Demokratski politični eksponenti na drugi strani prav dobro vedo, da stoji dr. Anton Korošec, politični voditelj katoličanov Jugoslavije, silno, silno daleč od arnautskih dogodkov v parlamentu zadnjih tednov. — To dejstvo drži v celoti. — Zame velja eno samo vprašanje: Kako s temelja razgnati družbo slovenske framasonije, ki ruši vse stvarno lepo, pravo in dobro? In en sam odgovor: Znesti gnoj katoliškega liberalizma, ki se je zlasti v gospodarskem ozirju tako grozovito nagromadil v povojnih letih vsepovsod pri nas, iz lastnega hleva, nato pa brez ozira udariti z ljubeznijo Boga in s silo Duha porog hudiča in napihnjeno nemoč tega sveta!

2.

»Slovenec«, glasilo naše stranke, politični odjek slovenske katoliške intelligence in ljudstva, je narod upravičeno pozval

Prva slovenska cerkev Kristusu-kralju v Hrastniku.

Ali ste že bili v Hrastniku? Ozka dolina, vsekana med griče, polne premoga. Ob vodi in cesti na tesnem prostoru tovarne, steklarna in kemična, na koncu doline pa v kotlu zgnete hiše delavske in naprave premogovnika. Okrog 5000 ljudi živi v tej tesnobi, sedemrazredna deška in sedemrazredna dekliška šola z dvema vzporednicama (16 učiteljskih moči) sprejema številno armado delavskega naraščaja. Toda kje je hiša božja? Ne ugleda vam je oko, kajti Bog nima svoje hiše v tem zapuščenem kraju, polnem dela in truda. Stroji brne, krampi globoko pod zemljo vrtlo done, ni pa hrana miru in molitve, v katerem bi večna lučka naznala, da Bog živi med svojim bednim ljudstvom kot brat med brati. V Hrastniku ni cerkve. V Trbovlje — od šole 6 km daleč čez hrib, od postaje Hrastnika do šole je pa tudi uro hoda — naj hodijo ali pa na Dol kot gostje v tujo župnijo. — Trboveljska župnijska cerkev, zidana leta 1660., je dolga samo 32 metrov, 7 metrov široka in je za 17.200 župljanov ne samo premajhna, ampak za hrastniške župljane tudi še preveč oddaljena. Zadostovala je pred 300 leti, ko še ni bilo priseljenega toliko delavstva, ki si pri svojih skromnih plačah ne more samo pozidati nove cerkve.

Hrastniški delavec nima tolažilne zavesti, da je Jezus Kristus njegov sojed, da ima svojo hišo ob njegovem domu. Hrastniški otroci ne rastejo v senci tabernakelja, tako daleč imajo v cerkev in tako redko jo vidijo. Ali ni tako življenje mučno za krščanskega človeka? Kako lahko vera ugaša, krščansko življenje usiha, ko viru milosti ni v bližini! Ko je Kristus-Kralj daleč, zavladajo krute vladarke, strasti in skrbi.

Ustanovilo se je posebno društvo

za stavbo cerkve Kristusa Kralja v Hrastniku, ki bo zbiralo darove v ta namen. Razposlalo bo prošnje in nabilne pole. Nihče naj teh prošenj ne zavrne. Ves slovenski narod mora pomagati, da dobi delavska kolonija v Hrastniku lastno cerkev in stalno božjo službo. Saj so sinovi našega naroda iz raznih pokrajin, ki so prišli tja iskat telesnega kruha, a morajo tako strašno stradati duševne hrane.

Prva cerkev Kristusa Kralja na slovenskem ozemlju naj bi bila v Hrastniku. Slovensko ljudstvo se je posvetilo Kristusu Kralju, desetisoče družin si je izbralo Srce Jezusovo za Gospodarja in Kralja svojega. Postavimo mu še viden spomenik s tem, da na najpotrebnejšem kraju postavimo cerkev, njemu posvečeno. Če si hočete izprositi posebno milosti, dajte dar za hrastniško cerkev; če se hočete posebno zahvaliti za prejete dobrate, dajte miloščino za cerkev Kristusa Kralja. Iz samih prošelj in zahval naj bo pozidana.

Ljubezen in zvestoba do Kristusa Kralja, skrb za zveličanje duš in pa ljubezen do bližnjega naj nagne srca slehernega katoliškega Slovenca — pa bo v kratkem imel Jezus tudi v Hrastniku svojo hišo v tolažbo tisočerm!

Za stalni odbor katoliških shodov: Univ. prof. dr. Matija Slavič. — Za odsek za versko življenje in nramni prehod: Univ. prof. dr. Gregor Rožman.

Tedenske novice.

Aretirana deputacija. Po krvavih demonstracijah v Zagrebu je policija zaprla več voditeljev sindikalnih organizacij, poslovne prostore pa zapečatila. Dva odbornika sta šla na policijo intervenirati, naj zaprte tovarne izpuste in odpro organizacijske poslovne lokale. Policija pa je oba enostavno zaprla. Znak časa.

Kulturna država? Zagrebški oblastni odbor je na zadnji seji razpravljala o vpra-

šanju šolstva v zagrebški oblasti. Med drugim je referent navajal podatke o številu otrok, ki bi morali obiskovati šole, a je dejansko ne obiskujejo. V vsej zagrebški oblasti je takih otrok zaenkrat »le« 19.315, največ v okraju Zlatar, kjer 47 odstotkov šolobveznih otrok ne obiskuje šole. Ni čudno, da potem skoraj na vsak korak naletiš na razne Prpiče, Čaruge, Račiče in podobne elemente.

Pri javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo: moškimi: 2 pečarjem, 19 rudarjem, 1 str. ključavničarju-avtogonvarilcu, 1 kleparju, 1 kovaču, 5 kovinostrugarjem, 1 ključavničarju, 3 str. risarjem, 5 mizarjem, 2 kolarjema, 1 lesostrugarju, 1 žagarju, 3 strojnikom, 1 vulkanizerju, 2 kožarjem, 1 usnarju za kovčke in aktovke, 1 tapetniku, 3 čevljarjem, 1 dežnikarju, 1 slaščičarju, 12 tesarjem, 1 hlapcu, 10 stukaterjem, 1 vodoinštalaterju, 15 pleskarjem-črkoslikarjem, 3 kotlarjem, 14 minerjem, 15 navadnim delavcem, 6 zidarjem, 2 zavarovaln. organizatorjem, 19 vajencem; ženskami: 1 spulerici, 3 pletilkam nogavic, 2 kmečkim deklam, 2 služkinjam, 1 frizerki, 1 bolničarki, 2 prodajalkam slaščic.

Čez hribe in doline...

Kočevje. V četrtek 5. t. m. so se sešli izvoljeni občinski odborniki radi izvolitve župana in celokupnega občinskega predstojništva. Za župana je bil izvoljen g. Iv. Lončar, financar v p., za občinske svetovalce pa gg.: Kresse Alojz, Kropf Jos., Pavliček Jos., Uhan Jos., Ganslmayer Robert ter Verderber Gustav. Ako ne bo do včevši 13. t. m. vložene proti volitvi župana in svetovalcev nobene pritožbe, bodo ti v soboto prevzeli svoje »resorje«. Za kočevskega delavca bo ostalo vse pri starem.

Pridobivajte novih naročnikov!

Zanimivosti.

Podmorska mesta

Na južnozahodnem obrežju Kaspiškega morja v Rusiji se pripoveduje o velikih mestih, ki so se tamkaj nahajala v prejšnjih stoletjih in jih je kasneje zalilo morje. V resnici se dobijo tam ostanki starih kultur. Če je morje mirno in zrak čist, lahko vidimo v Kaspiškem morju v Ignatjevem zalivu ostanke starega mesta, katerega ime nje prebivalstvo Karaba — Sahar, pogreznjeno mesto. Ob morskem obrežju so še danes vidni ostanki stare umetne ceste, ki se razteza od Bakuja do Bajlova, predmestja naftinega mesta, kjer se zgublja pod gladino Kaspiškega morja. Tudi v ostalih delih Kaspiškega morja se nahajajo taka pogreznjena mesta, ki so bila pred stoletji razrušena po potresih in plimah. Ko je vozila neka sovjetska trgovska ladja iz Perzije v Baku in pri tem ni vzela navadne smeri, ampak je obšla rt Šikov, je dognal kapitan Atajev, da leži na dnu pogreznjeno mesto. Posadka je opazila pod morsk gladino ceste nekega mesta v azijskem stilu. Sovjetska vlada je na podlagi teh poročil odposlala ekspedicijo pod vodstvom profesorja Voznesenskega v to pokrajino.

Za kratek čas.

Hud je na umetnike. Zakaj ta pevka zapira oči, kadar poje? — Zato, da ne vidi, kako ljudje okoli nje trpijo.

Prisotnost duha. Ali ne vidite? Komaj pred mesecem dni ste mi napravili to obleko, pa že dobiva nekam rdečkasto barvo! — Ja... Videti je, da se sramuje, ker še ni plačana...

Nikdar utrujen. Kaj? Ste mi pravili, da niste nikdar utrujeni, pa vas najdem, ko se blaženo odpočivate. — Saj ravno zato nisem utrujen.

I. delavsko konzumno društvo v Ljubljani

naznanja svojim članom ki rabijo drva, da jih zamorejo naročiti v svoji poslovalnici.
Drva so suha, zdrava in poceni. Dostavlja se na dom. Plačilo takoj po sprejemu. ODBOR.

Slavko Savinšek:

28

Milica, otrok bolesti.

V petek, šesti dan:

Milica se vleče kakor senca. Pod očmi ji čepo kakor vrani temne lise. Lice ima objokano, od solz jo peče obraz, oči so vnate, rdeče od joka in neprespene noči.

Kaj je, Mirko? Čemu ne pišeš? Joj, Mirko, saj ne more več, ne more Milica! Prehudo je. Strah je je noči. Danes je dobil njeno pismo Mirko. Ali ji jutri odgovori? Jutri, jutri... O Bog, vsaj to milost mi daj, da ne zblaznim od bolečine, prosi Milica v solzah zvečer doma. Ko že vsi gredo leč, poklekne Milica pred Križanega v kuhinji in moli, moli, da bi se jo kamen smilil, vsa v solzah. O, to peče bolečina v srcu! O, Križani, imej usmiljenje! Vsaj spanec mi daj nocoj, da pozabim, za hip pozabim! O Križani, imej usmiljenje! Odvzemi to strašno pezo raz moje šibka ramena, usmili se bičanega, do smrti izmučenega mojega srca! Kristus, Kristus, daj, čuj me! Usmili se me! Usmili se tudi očeta, ki mu obraz blede, mu roka omahuje!...

Tako moli Milica pozno v noč! Nato leže. Solze ni v oči. Samo žgati še morejo oči. Kakor dvoje praznih izžarelih jam so Miličine oči, njihov pogled pali, da človeka v srce boli. Milica omahne v težak spanec. Oče vstane iz postelje in stopi v njeno sobo. Gleda jo, v somraku je njen obraz mrtvaški. Ne zmore več oče. Nasloni se ob posteljo in zajoče! Uboga Milica, ubogo moje dete! Ti najslajša moja, ki te ljubim kot nobenega otrok ne, ti moraš tako trpeti! Ti moja najboljša, ki te je sama ljubezen, ki si samo hrepenenje. Ti moraš vse to nositi. Uboga Milica, ubogo dete moje, ubogo!

V soboto, šesti dan:

Milica komaj vstane. Z največjo muko. K zdravniku bi morala, pa ne more. Preveč trpi. Ne sme je videti take, preveč bi se mu smilila. Tudi oče je ne sme videti. Sinoči je bil menda ob njeni postelji, se zdi Milici, in je jokal. Joj, se zasveti Milici, morda oče kaj ve? — Toda, kaj bi vedel? Samo slutiti on, da Milica trpi! Zato mu je hudo.

Mirko, Mirko, kaj si mi naredil! Mirko, ali nimaš nič srca? Saj me ljubiš, si dejal, kako me moreš pustiti v takem? Glej, Mirko, še ravnatelj se smili Milica:

»Gospodična Milica, strašno ste blede! Bolni ste. Dam vam dopusta par dni, da se odpočijete! Morda ste preveč delali?«

Gospod ravnatelj je videl, da vse dni nestrpno čaka nečesa s pošto. Ravnatelj je bistrogled, vidi, da je Milici ljubezen kriva bledice; tudi objokane, izpaljene oči govore tako, ne govore, kriče!

Ti, Mirko, pa nimaš besedice za Milico, za ubogo Milico! Ne muči je do smrti, Mirko, piši ji, vsaj besedico ji sporoči. Četudi napišeš: ne morem te ljubiti, Milica, samo piši, piši, da mine ta strašna negotovost!

Popoldne je Milica doma. Tudi oče pride prej ko navadno. Danes je še bolj bled ko včeraj. Milica se ga ustraši, tudi njegove oči so rdeče! Bole, v dušo bole.

Zdaj sta sama v sobi. Mati so šli nakupovat v prodajalno, drugi so v šoli, na delu.

Milica sedi ob oknu. Ata stopi iz sobe v kuhinjo, pa zopet nazaj v sobo. To se ponavlja. Vedno češče, vedno hitreje. Milica opazi očetovo hojo! Kaj imajo oče? Milica postaja vedno bolj pozorna.

Zdaj obsede oče za mizo v kuhinji. Iz žepa privlečejo papir, umazan že, povaljan, zmečkan, njihovi prsti se poznajo na njem. Milica gleda, gleda, oče z roko zakrivajo.

Zdaj vidi Milica. Pismo je, pismo! Pismo!

»Ata!« plane dekle, »ata, ali je pisal vam?« Oče ne morejo z besedo, samo z roko. Pokažejo ji pismo, roka trepeta. Milica sune pokoncu proti mizi. Očetova roka omahne. Milica razloči pisavo. Mirko! Mirko!

V hipu ima Milica pismo v rokah!

»Milica!« planejo oče in ji hočejo pismo iztrgati.

Toda Milica že bere! Bere! Oči se ji razpro kakor dvoje v solnce razsvetljenih oken. Milica bere. Bere! Črke ji plešejo pred očmi, da jih ne loči. Saj ni res!

Milica si mane oči. Saj ne spi. Saj je pri zavesti. Oče je tu pri njej, vidi Milica. Resnica je, živa resnica.

»Ata, ata, ni res!« Milica kriči. Blaznost je v njenih očeh.

Milica bere dalje sunkoma leti od besede do besede.

Kakor da je udarilo vanjo božje.

»Mirko, Mirko!« plane iz dekleta.

Milica omahne vznok, z rokami zakrili.

Tema zagrne Milico. Bog se je je usmilil z nezvestjo.

Oče ujame Milico v naročje. Megla se jim dela pred očmi, rdeči, zeleni in vijolični krogi v vrtincu plešejo pred njimi. Ali sredi vsega tega gori vanje nezvestni, blede obraz hčerini.

Oče dvignejo Milico. Opotečejo se ž njo k postelji. Omahnejo ž njo v blazine.

Mati stopijo v duri.

»Vode!« se utrga očetu iz hropečih prsi, potem se tudi njim za hip zbledejo misli.

V sobo stopijo mati z vodo in kisom.

Deseto poglavje.

V Miličino blazno omedlevico so vpile besede iz Mirkovega pisma očetu: ... Ne morem, gospod, ne morem! Blaznim od bolečine ljubezni, a ne morem, da bi jo gledal, ker se mi smili! O. recite mi, gospod, kaj naj storim, da rešim njo in sebe! Povejte, ne vem sam kako, ne dobim izhoda! Vi ste oče, povejte mi, kako naj? Tako ne morem, ne morem...

Kakor krvave so stale te besede zapisane v Miličinih možganih, kakor ognjene kače so vstajale okrog nje in se ji pačile in rezale v obraz! Zdaj zdaj je planila kvišku in nečloveško kriknila, da je očetu ledenela kri v žilah. To je trajalo že tretji dan in nobeno zdravilo ni moglo olajšati nesrečni hčeri bolečine. Zdravnik je samo odkimal z glavo, bil molčeč, in odhajal ter prihajal, ne da bi mogel nesrečnici pomagati.

Oče je prihitel zvečer od dela naravnost h hčerini postelji, ni se utegnil ne umiti, ne jesti; mati pa je molčala, hodila blede okrog in ni upala reči očetu nobene besede. Ker je zdaj tudi ona vedela, kaj je bilo vzrok Miličine bolezn.